

TITOVO PISMO IN PISMO SLOVENSКИH PARTIZANOV Z VISA LOUISU ADAMIČU

Tine Kurent

Med papirji, ki mi jih je pošiljal Louis Adamič, sta bila tudi dva zanimiva letaka, pismi z medvojnega Visa. Zdaj ju nimam več, na srečo pa sta ostali xerox kopiji. Letaka sem izgubil lansko jesen, ko so prišli šolarji po star papir in odnesli s časopisi vred tudi lepo mapo, v kateri sem hranil posebne dokumente in fotografije. Da mape ni več, sem ugotovil šele, ko sem okoli novega leta iskal *Trends & Tides* za profesorja G. Da še kopije ne bi prešle, objavljam Titovo zahvalno pismo in zahvalo slovenskih partizanov, poslani Louisu Adamiču leta 1944 z Visa.¹

Profesor Henry Christian piše, da je »29. marca 1944 ... Tito pisal Adamiču, vodilnem zastopniku nove jugoslovanske vlade v Združenih državah. A pismo je potovalo po trpljenja polnih poteh preko vojnih področij in je prispelo v Ameriko šele septembra.«²

Adamič je Titu odgovoril z dolgim pismom 23. oktobra 1944: »Spoštovani Maršal Tito! Najlepše se vam zahvaljujem za vaše pismo z dne 29. marca, ki me je doseglo prvega septembra. Nemudoma smo ga povečali v plakat in ga razdelili med jugoslovanske Američane; objavljeno je bilo tudi v angleškem prevodu.«³

25. aprila 1944 pa so Adamiču pisali tudi slovenski partizani, ki so bili na Visu kot člani kulturne skupine X. udarne Ljubljanske brigade. Adamič je tudi to pismo posredoval širši javnosti: »Rad bi seznanil s tem pismom (doseglo me je 20. maja) svoje južnoslovanske Amerikance, ki podpirajo jugoslovansko osvobodilno gibanje. Pismo je prišlo preko mojega mladega prijatelja dr. Nikole Mirkovicha, Srba (iz Srbije) v vojni službi Z. D., ki je bil aprila na otoku Visu. Drugega maja je bil dr. Mirkovich ubit nekje v Jugoslaviji v bitki, v kateri se je pridružil partizanom proti nacistom. Slava mu!«⁴ Pismo Adamiču so podpisali Zorman Ive, Vlado Golob, Smiljan Samec... sledijo še trije nečitljivi podpisi.

¹ Nacionalni komite narodne osvoboditve Jugoslavije in glavni štab NOB sta se leta 1944 umaknila na otok Vis, ki je bil razmeroma varen pred Nemci.

² Christian, H. A., *Izbrana pisma Louisa Adamiča*, Cankarjeva Založba, Ljubljana, 1981, str. 363; prevedla Jerneja Petrič.

³ »Titovo pismo Louisu Adamiču«, *The Bulletin of the United Committee of South-Slavic Americans*, II (15. September 1944), 4-5, in »Tito's Fine Letter to Louis Adamic«, *Slobodna reč* (Pittsburgh), 8. November 1944, str. 4; to sta dve izmed številnih objav Titovega pisma v angleščini.

⁴ Moj prevod iz angleščine. Toda pripis »Slava mu!« je Adamič napisal po slovensko.

29.III. 1944

GOSPODIN

LOUIS ADAMIC

Dragi gospodine,

U ime naših napačenih naroda ja Vam se mnogo zahvaljujem za Vaše požrtvovano zauzimanje i rad u korist naše teške oslobođilačke borbe. Izrazite, molim, zahvalnost u moje ime svim Vašim saradnicima i svim drugim Jugoslovenima, koji bilo na koji način pomažu našu Narodno-oslobodilačku borbu.

Podrška naših sunarodnika u Americi u najtežim časovima historije naših naroda velika je i dragocjena baš zato što je došla još onda kada je u savezničkim zemljama carovala laž i obmana u odnosu prema našoj neraynoj i teškoj borbi sa okupatorima i domaćim izdajnicima. Iz običnog ciničnog izdajnika, kao što je Draža Mihailović, stvorilo se legendarnog narodnog heroja. Iz njegovih krvoločnih četnika - ubojica hiljade nevine djece, žena i staraca stvaralo se nepobjedivim narodnim borcima.

Pobjede slavnih partizana i Narodno-oslobodilačke Vojske Jugoslavije pripisivale su se ovim istim četnicima, koji su se borili i danas se bore na strani okupatora. Sve je to napajalo naše narode i borbe neodoljivom mržnjom ne samo prema Mihailoviću i njegovim četnicima, već naročito prema onoj reakcionarnoj kliku u emigraciji koja se zove jugoslovenska vlada, čiji je predstavnik izdajnik Mihailović.

Na koncu je istina pobjedila, Velika zasluga za to pripada i vama, naša draga braco - preko okeana.

No nama će biti i dalje mnogo potrebna vaša moralna i materijalna pomoć. Borbe će biti još teške. Sa njemačkim okupatorima ćemo se mi sami obračunati. Vasa nam je pomoć potrebna najviše protiv unutrašnjih neprijatelja, protiv reakcije u zemlji i van nje, protiv onih koji žele da se povrati ono staro i što narodi neće nikada dozvoliti.

Moje članak prikazuje samo u najgrubljim crtama džinovsku borbu koju smo vodili i vodimo. On prikazuje ukratko kako su se stvarno razvijali događaji u Jugoslaviji u toku ovog rata. Za sve moje navode postoje dokumenti i dokazi. Ništa nije preuveličano, nego naprotiv mnoge stvari su skoro površno spomenute. Ja se nisam dotakao pete i šeste ofanzive neprijatelja i to zbog toga što mislim da je o tome već dosta poznato i kod vas, a osim toga pisano je donekle i u našoj štampi.

Nadam se da će vam taj članak moći poslužiti kao dokumenat pred američkom javnošću, jer ja osjećam historijsku odgovornost za tačnost prikazivanja događaja.

Primite, molim, izraz moga poštovanja.

J. T. Kurent

